

Budapest

Röck Szilárd-uteza 27.

A KITARTÁS

KÖLCSÖNÖSEN SEGÉLYEZŐ EGYESÜLET HETILAPJA

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Előfizetési díj:
 Helyben és vidéken postaküldéssel12 korona.
 Az előfizetők baleset általi halál, állandó vagy részleges munkaképtelenség esetére a *Nemzeti Baleset Biztosító Részvénytársaságnál* 2000 koronára vannak biztosítva.

A »Kitartás« című jótékonyági egyesület alapszabályait a nagymagyar királyi Belügyminiszterium 48.314/900. szám alatt jóváhagyta.

Az egyesület igazgatósága:

Elnök: *benedekfalvi Dr. Luby Gyula* m. á. v. titkár és ügyész.
 Igazgatók: *Kubik Béla* orsz. képviselő, *Dr. Békéssy Ferencz* m. á. v. ügyész.
Ilkey László székesfővárosi hiv. főnök, *Dr. Bankos Károly* m. á. v. f.,
Nagy Józsa m. á. v. titkár, *Horváth István* mozdonyfőszerező.

Az egyesület tagjait illető kedvezmények.

A tagsági jogosultság első évében:

a/ Baleset folytán bekövetkező halál esetén 2000 korona baleseti segélyben.
 b/ Baleset folytán beállott teljes vagy részleges munkaképtelenség esetén a tag 2000 korona arányában egy meghatározott százalék szerinti összeggel kárpóttatik.

A második évben:

a/ Baleset elleni biztosításban, úgy mint az első évben.
 b/ Ha a tag elhal, az általa a belépéskor megnevezett kedvezményezettnek 500 korona halálozási segély fizetetik.
 c/ Ha a tag neje elhal, a férjnek 300 korona halálozási segély fizetetik.
 d/ Ha a tag 4 héten túl beteg, 6 héten át hetenkint 10 korona beteg-segélyre tarthat igényt.

A harmadik évben:

a/ Baleset elleni biztosításban, úgy mint az első és második évben.
 b/ Ha a tag elhal, a tag által a belépéskor megnevezett kedvezményezettnek 1000 korona halálozási segély adatik.
 c/ Ha a tag neje elhal, a férjnek 300 korona fizetetik.
 d/ Ha a tag 4 héten túl beteg, 6 héten át hetenkint 10 korona beteg-segélyre tarthat igényt.

A negyedik évtől kezdve:

a/ Baleset elleni biztosításban, úgy mint az első, második és harmadik évben.
 b/ Ha a tag elhal, a tag által a belépéskor megnevezett kedvezménye-

zettnek 2000 korona halálozási segély fizetetik ki.

c/ Ha a tag neje elhal, a férjnek 500 korona fizetetik.

d/ Ha a tag 4 héten túl beteg, hetenkint, 6 héten át, 10 korona beteg-segélyre tarthat igényt.

Ezek képezik a biztosítottaknak **A)** csoportját, míg azok, akik a **B)** csoportba óhajtanak belépni, az itt felsorolt pénzbeli kedvezményeknek csupán felét kapják.

Ezen kedvezmények ellenértéke fejében az utóbbi csoportba belépők az első évben havi két korona, a második évtől kezdve havi 2 korona 50 fillér tagsági díjat, az **A)** csoportba belépők pedig az első évben szintén havi 2 korona, a második és a következő években havi 5 korona tagsági díjat fizetnek.

Ezen kedvezményekben a tagok mindaddig részesülnek, amíg az egyesület tagjai maradnak; a balesetbiztosítás azonban a 60 éves életkor betöltése után megszűnik.

Azok, kik az egyesületbe való belépéskor már 45-ik életévüket elérték, a fent felsorolt kedvezményeknek csak felét kapják.

Aki 55-ik életévét elérte, az egyesületbe fel nem vétetik.

Mindezekon felül úgy az **A)**, mint a **B)** csoportba tartozó tagoknak a következő kedvezményekre van igényük:

Peres és perenkívüli ügyekben csupán a készkiadások felszámítása mellett ügyvédi képviselőben részesülnek.

A »Kitartás« című hetenkint megjelenő lapot díjtalanul kapják.

Az egyesület minden egyes tagja 60 éves koráig állandóan biztosítva van baleset ellen.

Minden baleset, megtörténte után legkésőbb 24 óra alatt, okvetlenül bejelentendő.

EGYESÜLETI ÜGYEK.

Hivatalvizsgálat. Egyesületünk felügyelő-bizottsága f. hónap 15-én váratlan hivatalvizsgálatot ejtvén meg, ez alkalommal főként a pénztári szolgálattal vette beható vizsgálat alá. A pénztárrovancsolás — aminthogy ez másként el sem képzelhető — a legkielégítőbb eredménnyel járt; számadások és naplók vezetése pontos, a pénztár állománya az utolsó fillérig rendben. A felügyelő-bizottság kiküldött tagjai a vizsgálat szép eredménye fölött teljes meglepedésüknek adtak kifejezést.

Választmányi ülés. Egyesületünk választmánya folyó hó 16-án este az egyesület hivatali helyiségeiben rendes havi ülést tartott.

Az ülésen megjelentek: Dr. Luby Gyula egyesületi elnök, Horváth István igazgatósági tag, Huber Ferencz egyesületi titkár, Temesváry Alajos, az egyesület hivatalos közlönyének felelős szerkesztője, Sándor Márkus választmányi elnök, De Rivo József (Bród), Ellbogen Ferencz, Halbauer Béla, Puha József, Szabó Antal, Sziklay Ferencz, Tóth Sándor, Vécsey Frigyes, Vukmanit s Antal választmányi tagok.

A választmány elnöke üdvözölvén a megjelenteket, azon óhajának ad kifejezést a választmány tagjaival szemben, hogy az egyesület jól felfogott érdekeinek figyelembe vételével a havi választmányi üléseket minél tömegesebben látogassák.

Huber Ferencz egyesületi titkár előadása alapján és a jelenlévők mindegyikének hozzászólása után, elhatároztatik:

1. Hogy az egyesület évi közgyűlése május hónap második felében tartassék meg, még pedig lehetőleg 19-én. (Ugy a napnak, mint a közgyűlés helyének és órájának végleges megállapítása a közgyűlés előtt még tartandó választmányi ülésen fog történni.)

2. Hogy a közgyűlésre az alapszabályok 11. §-a szerint megválasztott, s a 10. §-ban említett egyleti képviselőket külön meghívók útján fogja meghívni; megjegyezvén, hogy azon egyleti képviselő, aki tagsági díjaival hátralékban van, az alapszabályok 5. §-a értelmében tagsági jogokat nem gyakorolhat s ennél fogva a közgyűléshez sem meghívót nem kap, sem azon szavazati vagy szólási joggal nem bír. A többi egyleti tagoknak (t. i. azok, akik nem egyesületi képviselők) a közgyűlésen való részvétele iránt a választmány akként határozott, hogy azok szintén szívesen láttatnak, de alapszabály szerint a tanácskozásban és szavazásokban részt nem vehetnek; ezek azonban a maguk kívánságait, észrevételeit és indítványait idejekorán közölhetik az egyesületi képviselők egyikével vagy másikával. Az ilyen egyesületi tagok csakis abban az esetben bocsáttatnak be a közgyűléshez és az egyesületi képviselők csakis abban az esetben tehetik magukévá az ő indítványait és észrevételeiket, ha az illető tag az utolsó havi tagsági díj befizetésének nyugtázását előmutatja.

3. Hogy kívánatosnak mutatkozik, miszerint a választmány nemcsak kiegészíttessék, hanem a jelenleginél több tagszámra kibővíttessék. Az erre vonatkozó határozat szintén a közgyűlés tárgysorozatába fog felvétetni.

4. Hogy a választmány a közgyűlést megelőző-

leg — még pedig eléggé jókor, május 13–14-ike táján — még egy ülést tart, a melyen végleg megállapítatnak: a közgyűlés napja és helye, annak tárgysorozata és mindazon intézkedések, melyek a közgyűlés méltó lefolyása érdekében kívánatosak, valamint azon teendők, melyek az egyesület érdekében a közgyűlésen elvégzendők lesznek

A választmányi ülés további folyamán Ellbogen Ferencz választmányi tag az alapszabályok egy és más pontjának módosítását jelezvén kívánatosnak, e fölött élénk eszmecsere fejlődött ki. A részletes megbeszélés kapcsán dr. Luby Gyula egyesületi elnök ismételtlen olyan kijelentéseket tett, amelyek nemcsak a tagok érdekeinek további megóvására czélzó szándékait, hanem a kedvezmények nyújtása, az egyesület vagyonának gyarapítása, működése, áldásos és jótékony voltának fejlesztése tekintetében elfoglalt álláspontját dokumentálták, és amely kijelentéseket az összes választmányi tagok, mint az egyesületre és annak minden egyes tagjára nézve igen örvedetéseket, őszinte örömmel vettek tudomásul. Mivel azonban ezek a kérdések csakis komoly, beható tanulmányok után tárgyalhatók a megkívántató alapossággal, és mivel azoknak előkészítése, annak daczára, hogy már eddig is foglalkoztatta az egyesület vezetőségét, még több tapasztalati anyagot kell, hogy gyűjtsön — határozat ez iránt hozható nem volt, hanem azok a közgyűlés elé fognak utaltatni, mint amely egyedül illetékes az ilyenekben való döntésre nézve.

Bizalmi férfaink folytatólagos jegyzéke:

Kocsis István, Piski.

Helyiségváltoztatás. Értesítjük egyesületünk tagjait és lapunk előfizetőit, hogy hivatali helyiségeinket ez évi május hónap elsejével VIII. kerület, József-körut 29. szám I. emelet alá tesszük át. Az egyesület fejlődése az év folyamán nemcsak teendőinket szaporította, hanem már elkerülhetetlenné tette azt is, hogy nagyobb, tágasabb helyiségekbe költözzünk. Május 1-ig minden levél, minden küldemény még a jelenlegi címre küldendő, május elseje után azonban már a fentebbi címre.

A jelzett időponttól kezdődőleg ugyancsak oda tesszük át lapunk szerkesztőségének és kiadóhivatalának a helyiségeit is.

Köszönetnyilvánítás.

Alulírott őszinte köszönetemet fejezem ki a »Kitartás« kölcsönösen segélyező egyesület igazgatóságának, hogy az engem boldogult férjem halála folytán alapszabályszerűleg megillető **haláleglyt: 500, azaz ötszáz koronát kifizette**, s ezáltal engem, szegény özvegyet a pillanatnyi nyomortól megmentett.

A Mindenható áldja meg ezen nemes egyesület megalapítóit, vezetőit.

Budapest, 1901. április hó.

Előttünk mint tanúk:

**Stradek Károly, Özv. Stradek Henrikné.
Sallay Lajos.**

Segélyezések kimutatása.

Halálozási segélyek.

Lapunk 15. számában kimutatott segélyösszeg 7400 korona.

Balesetsegélyek.

Lapunk 15. számában kimutatott segélyösszeg 10.666 korona 66 fillér

Betegsegélyek.

Lapunk 15. számában kimutatott segélyösszeg 3030 korona.

Ujabb segélyek:

299. Raič István, máv. fűtő, Fiume 20 korona.
 2502. Lutz Ferencz, máv. vonatmálházó, Zágráb 20 »
 2803. Ábrahám János máv. mozdonytisztító, nyug. p. u. Budapesten 30 »

Olvasóinkhoz.

Folyó évi április hónap 1-jével új előfizetést nyitottunk lapunkra mindazok számára, akik egyesületünknek nem tagjai, de akik úgy a balesetbiztosításnak kedvezményében, mint egy komoly és tartalmas hetilap hasznos, szórakoztató olvasmányában részesülni akarnak.

Lapunknak legutóbb megjelent számai tesznek tanubizonytságot róla, hogy ilyen komoly, tárgyilagos és tartalmas egyesületi közlöny — legalább ebben a szakmában — ez idő szerint nincs sehol az országban. De nincsen olyan lap sem, amely a balesetbiztosítás kedvezményét mindenkinek, kivétel nélkül, oly olcsó árban nyujtaná, mint a mi heti közlönyünk.

Nem egyesületi tagok részére a lap előfizetési ára havonként egy korona. Ennek ellenében megkapják az előfizetők a minden vasárnap megjelenő lapot, és a »Nemzeti Baleset-Biztosító Részvénytársaságnál« 2000, azaz kettőezer koronáig vannak biztosítva halált okozó, vagy állandó és teljes munkaképtelenséggel járó baleset ellen, szintugy ezen 2000 korona arányában minden olyan baleset ellen, amely részleges, de állandó rokkantságot okoz. Erről a biztosításról minden előfizető — aki nem a »Kitartás«-egyesületnek tagja — egy külön biztosítási kötvényt kap.

Ezen lapelőfizetés nem tévesztendő össze

magával az egyesületi tagsággal. Mert az egyesületi tagok úgy mint eddig, továbbra is díjtalanul kapják a lapot és az azzal járó összes kedvezményeket. Akik pedig még nem egyesületi tagok, de a lap élén felsorolt kedvezményeket óhajtják elérni, azoknak nem elég csak magára a lapra előfizetniök, hanem szabályszerű felvételi igazolvánnyal az egyesületbe való felvételt kell kérelmezniök.

Egyesületünknek minden egyes tagját felkérjük, hogy a lapot minél szélesebb körökben ismertessék, megkedveltessék és ezzel nemcsak az egyesületnek, hanem önönmaguknak is hasznot hajtsanak. Mert az egyesületnek terjeszkedése és megerősödése minden egyes tagnak megerősödése egyuttal. Különösen a bizalmi férfiakat kérjük, hogy úgy a lapnak, mint az egyesületnek érdekeit ebben az irányban is karolják fel és terjeszszék, a kellő felvilágosításokat, útbaigazításokat minden irányban megadják s a lap külön előfizetési díjait szokásos úton juttassák az egyesület pénztárához.

Ujból hangsúlyozzuk, hogy nem egyesületi tagok részére az előfizetési díj — baleset ellen való biztosítással együtt — havonként egy korona, negyedévenként három korona, félévenként hat korona, egész évre pedig tizenkét korona.

Délutáni hivatalos órák.

Csakhogymegint itt van.

Már mint az a bizonyos ördög, akit az emberek szeretnek a falra festeni. Hogy azután legyen mitől borzongania a hátuknak.

Tudja a jó ég, hogy mi lehet ennek az oka, de az emberek nem is igen jól érzik magukat, a mikor nincsen a látóhatáron egy ilyen ördög; a mikor nincs mitől borzonganiok. Ilyenkor elégséges, ha valaki egy öklömnyi manónak csak az árnyékát pillantja meg valahol, hogy abból a legrövidebb idő alatt megfestődjék az a bizonyos kétszarvu, lángnyelvű, felemás lópatáju és sötétszinű gentleman. Akiről olyan jól esik elpletykázni. Akitől olyan jól esik félni. Mennél nagyobb a szarva, annál jobban . . .

Egy ilyen öklömnyi manócska volt a fővárosi lapoknak néhány nap előtt megjelent az a hire, hogy az összes állami hivatalokban tervbe van véve a délutáni hivatalos órák behozatala.

Megpillantani ezt a kis manót, és egyszer huszonnégy óra leforgása alatt a leggyönyörűbb ördögöt festeni belőle — a közös szükséglet kiegészítéséhez tartozott. Vasárnap mutatkozott és hétfőn már óriássá nőtt. Kedden megvolt a tüzes szeme és lángnyelve, szerdán a két szarva, csütörtökön a farka és pénteken — kilátszott a lólába. A mi magyarul annyit jelent, hogy a vasárnap megjelent hír kapcsán hétfőn már országszerte szidták az emberek a tervet, kedden már mint kész, befejezett dologgal állottak vele szemben, szerdán az előnyeit és hátrányait mérlegelték, csütörtökön belenyugodtak a változhatatlanba és pénteken — nos pénteken arra ébredtek mindannyian, hogy nagyon messze van még ez a dolog; szinte beláthatatlan távolságban.

Ahol legjobban riadtak fel az emberek, és ahol rögtön a legkülönfélébb rémhírek töltötték meg a levegőt, az természetesen az államvasutak igazgatósága és az üzletvezetőségek voltak. (Ugy látszik, hogy ott a leg-honosabb az a falra festett bizonyos úriember.) Hihetetlenül merész kombinációk keltek szárnyra, és boldog volt, aki minél nagyobbat lódithatott rajtuk. Hogy bizalmas szemhunyor-gatással győzdtesse meg kollégáit a maga »benfentes« mivoltáról. Akadtak olyanok, akik már azon kezdtek gondolkozni, hogy vidéki házikójukon miként adjanak tul; de olyanok is, akik már puhatolódzni kezdettek, hogy a központból mi módon lehetne szép szerével ismét kijutni a vonalra. Kinek-kinek a magánviszonyai szerint persze. És tény, hogy egy

hét óta ez az állandó és kifogyhatatlan téma a vasuti hivatalokban, hogy ez köti le az emberek kilenczvenkilencz százalékának egész érdeklődését és figyelmét.

Szó sincs róla, aki vasuti ember, akár az igazgatóságnál, akár az egyes üzletvezetőségeknél van beosztva, mind érdekelve van biz az ezen kérdés által.

Azok is, akik anyagilag kedvező helyzetben lévén, a délutánok szabad óráit ezidő szerint kellemes szórakozásnak, édes pihenésnek szentelhetik. (Ezek vannak a tulnyomó — kisebbségben.)

Azok is, akik szerény vagy mostoha anyagi viszonyokkal küzködvén, a délutáni szabad órákat más téren értékesítik, hogy családjukat félig-meddig tisztességesen elláthassák. (Ezek képezik a mérsékelt kisebbséget.)

Azok is, akik határozottan rossz anyagi helyzetben vannak, akiknek az élete napról-napra való keserves küzdelem a létért; akik azonban hiába futnak egy kis délutáni foglalkozás és ezzel némi mellékes kereset megszerzése után. (Ezek képviselik az óriási többséget.)

És mig az egyik rész attól fél, hogy a délutáni hivataloskodás behozatala által kényelmének és jólétének órái ellen készül egy merénylet, addig a tulnyomó többség félve gondol arra az eshetőségre, mely megfosztja őt majd a létfontartás egyéb eszközeitől, amely lehetlenné teszi reá nézve a mellékes foglalkozást vagy a vidéken való kintlakást és az azzal kapcsolatos olcsóbb megélhetési viszonyok fontartását.

De hát attól még nagyon messze vagyunk, hogy ezzel a dologgal, mint befejezett tényről számoljunk. Ha egyes minisztériumoknál történtek is erre vonatkozólag puhatolódzó intézkedések, azt az egyet, mint kétségtelen tényről állithatjuk, hogy minálunk ez még tervbe véve nincsen, erre vonatkozólag semmiféle javaslat, intézkedés stb. még csak szóba sem jöhet. Nem is jöhetett, mert hiszen az igazgatóság még csak most tanulmányozza az ügyrend egyszerűsítésére vonatkozó javaslatokat, s amig ez befejezve nincsen, addig a kezelés tekintetében sem tételezhető fel, hogy ily gyökeres változás csak kísérlet tárgyává is tétessék. Ez pedig még jó időt fog igényelni.

Addig is ráér mindenki ezt a kérdést a maga viszonyai szempontjából higgadtan, nyugodtan mérlegelni s a maga ügyeit akként előkészíteni.

Nem úgy, mint most.

Nevezetesebb visszhangok.

Egy-tagu vagy több-tagu visszhangot hallani ugyszólván nagyon közönséges dolog, s alig van ember, ki a visszhangot közvetlen tapasztalásból ne ismerné. De a többszöröző, ugynevezett polyphon-visszhangok már nem annyira közönségesek, hogy ismertetésük némi érdeket ne keltene.

A legnevezetesebb polyphon-visszhangok egyike kétségkívül az, melyet *Kirchner* szerzetes észlelt először Milanó mellett *Simonetta* Márki villájában, s melyet azóta *Schott*, *Addison*, *Bernouilli* s többen is megfigyeltek.

E visszhangot egy felette hosszú udvarnak két egyenközüen haladó fala képezi, a hanghullámok egyiktől a másikig verődnek, míg csak végleg el nem enyésznek. A kastély balszárnyából az ablak nyílik az udvarra s a visszhang az ezen ablakból elsütött pisztoly durranását negyven-ötvenszer ismétli, az emberi hangot pedig harminczszor adja vissza.

Addison ködös időben, s így kedvezőtlen alkalmmal figyelte meg a visszhangot s mégis állítólag ötvenhat ismétlését számlálta meg a pisztolylövésnek. Előbb gyors egymásutánban ismétlődtek a hangok, azután mindig hosszabb és hosszabb időközökben, míg csak el nem enyésztek. *Bernouilli* pedig azt állítja, hogy hatvan ismétlést számlált meg. Még érdekesebb kísérleteket tettek mások hangszerekkel; egy közönséges kürt hangja egész hangversenyt idéz elő.

Teinturier abbé egy *Verdun* mellett létezett visszhangot ír le, melynek okozata hasonló volt az előbbihez. Az egyenközüen haladó falak helyett két torony állott szemben negyvenöt méter távolságra egymástól. A két torony közötti tér közepén kibocsátott hangot tizenkét, sőt tizenháromszor is tisztán ismételte a visszhang.

Shiplej-ben, Angolországban, a plébániához tartozó templom visszhangja huszonegyszer ismételi egy szóttagot.

A hang haladását nagyban befolyásolja az időjárás, jobban mondva a légréteg minősége; a gázokkal, párákkal telt levegő nem alkalmas a hangvesztésre; innen magyarázható meg, hogy este, midőn megtisztul a lég, sokkal messzebb elhat a hang s többszörösen verődik vissza, mint nappal, mire nézve azonnal példával is szolgálhatunk.

Dr. Plot „*Histoire du comté d'Oxford*“ című munkájában egy visszhangot ír le a woodstock-i parkban, melyben *II. Henrik* kedvesét, a szép, de szerencsétlen *Rozamundát* meggyilkolták; e visszhang ugyanazon hangot tizenhátszer ismétli nappal és huszszor éjjel. *Coblentz* mellett van egy visszhang, melynek még különösebb sajátságai — csaknem azt mondhatnánk: szeszélyei — vannak. Ismertetője *Bartins* tizenhét ismétlést számlált meg; néha csaknem elnyeli az eredeti hangot, úgy hogy a kiejtett szavak helyett csupán azok visszhangját hallja az ember, s e visszhang hol közeledik, hol távolodik tőlünk. Gyakran két-háromszor egymás után halkan, alig hallhatóan ismétli a hangot s aztán ismét teljes erővel kiáltja vissza. Egyik ismétlése roppant távolról hallatszik s már a következő vagy harmadik egészen közelünkben hangzik.

Nem messze a csodaszerű visszhangtól, a Rajna partjain, *Lurley* mellett, szintén van egy visszhang, mely ismét más sajátságok miatt nevezetes:

a legnagyobb tisztasággal s végtelen kellemes módon adja vissza a zene hangjait, melyek végre andalító morajban enyésznek el. E visszhangot a folyó partján elvonuló sziklafal okozza. Hogy e csodaszerű tüneményt egész teljességében élvezhessük, legcélszerűbb a folyó közepén egy mozdulatlan csolnakban ülnünk.

Mondják, hogy *Metellának*, *Crassus* nejének sírjánál volt egy visszhang, mely ötször, s mindannyiszor különböző hangon ismételte a szikla aljában kiejtett szavakat. *Boissard* még tovább s talán a valószínűség határain is túl megy, mert azt állítja, hogy e visszhang nyolczszor ismételte neki *Virgil* „*Aeneas*“-ának első versét:

Arma, virumque cano, Trojae qui primus ab oris ...

Ebel német zeneszerző iránt pedig még előzekegyebb volt egy — különben keveset emlegetett — németországi visszhang, mert a legnagyobb tisztasággal ismételte előtte mind a huszonhét szóttagját az alábbi kellemes (?) mondatnak:

Conturbantur Constantinopolitani in un merabibus sollicitudinibus.

Skótországban, a *Clyde* partjain volt egy visszhang (*Roseneath* mellett), melynek eltűnését valóban sajnálni lehet. Egy trombitába fújt nyolcz hangból álló dallamot rövid időközökben háromszor ismételt, még pedig mindig mélyebb hangon.

Killarney tavának környéke (Írországban) kiválóan gazdag visszhangokban. Egy sziklahasadékban — mely elég jellemzően »Sasfészek« nevet visel — van egy visszhang, mely oly erővel adja vissza a kúrthangot, mintha legalább is száz hangszer harsogna füleinkbe.

Az idáig felsorolt visszhangok, egy-kettő kivételével, nagyon megközelítik a fényugarak visszautkrözésének teoriáját, de bővelkedünk viszont olyanokban is, melyek legkevésbé sem magyarázhatók meg ezen teoriák alapján.

Jean Henri Hassenfratz, e század elején élt francia tudós, egyik 1816-ban megjelent természet-tudományi munkájában írja, hogy *Montrougeban* egy visszhangot hallott, mely nagyon felkeltötte érdekességét, miért is elhatározta, hogy közelebről fogja tanulmányozni e tünemény okát. E visszhang góczpontja egy fal volt, mely előtt néhány terebélyes fa meredezett az égnek. Meghagyta tehát kísérőjének, hogy ama bizonyos pontról időközönként kiabáljon, s ő maga pedig halk léptekkel közeledett a hangvető akadályhoz; de minél közelebb ért a fecsoporthoz, annál inkább gyöngült a visszhang s végre egy tompa rezgésbe olvadt, s e rezgés egyenesen a lombokról verődött vissza.

A fáknak hangvisszaverési képessége különben bizonyított tény. *Gay Vernon*, a párisi polytechnicum igazgatója fiatal korában Limousin mellett egy felette erős visszhangot észlelt, melynek góczpontja egy malomnak fala volt. Évek multával szülőföldjére visszatérve, föl akarta keresni gyermekkori játszótársát, a visszhangot, de az már nem létezett többé.

Sokáig kutatta e tünemény okát, tudakozódott a szomszédoktól, de hasztalanul, míg végre észrevette, hogy a malom előtti szép fasor nincs többé a sűrű lombozatu fák elhullottak a baltacsapások alatt, s velök együtt eltűnt a visszhang is.

Némely hangvisszaverődések valóban megmagyarázhatatlanok, sőt bizarr természetűek.

Ugyancsak *Hassenfratz* tapasztalta, hogy némely

ház falai visszhangot adnak, ha az ablakok nyitva, az ajtók pedig zárva vannak, és megfordítva is.

A görbe vagy sokszögű felületre eső hang gyakran váratlanul, sőt a hangot előidéző tudtán kívül idéz elő visszhangot; az ily alakú akadály annyira koncentrálna a hanghullámokat, hogy a leglassabb beszéd is jelentékeny távolságból meghallható.

Tapasztalhatták ezt azok, kik Rómában utazva, nem sajnálták a fáradságot s felmászta a *Szent Péter* templomának kupoláját belülről körítő karzatra, amelyen két egymással átellenben álló ember a leglassabb hangon is társalognak, bár az oldalt vagy pár lépés távolságban állók egy hangot sem hallanak társalgásukból.

Ugyanezen tünemény a londoni *Szent Pál* templomban is észlelhető, azon különbséggel, hogy itten a karzat minden helyét tompa rezgés vagy zugás tölti be, amiért is suttogó karzatnak (*the Whispering Gallery*) nevezték el.

A *gloucester-i* székesegyházban van egy keskeny folyosó, melynek egy része nyolcszögű boltozattal van fedve; e folyosó egyik részéről a másikig a legkisebb suttogás is érthetően elhallatszik.

A tojásdad alakú felület által okozott hangvezetési tünemények szintén érdekes és változatos példákban nyilvánulnak. A párisi *Conservatoire des Arts et Métiers* földszinti nagytermének boltozata tojásdad alakú. Ha két ember a terem keresztátteltes sarkaiban helyet foglal, lassu suttogással is megértik egymást. De ennél még sokkal érdekesebb a tojásdad kupolájú *Baptistère Pisában*, mely a szó teljes értelmében a legváltozatosabb hanghullámzásnak és visszhangoknak kiváltságos fészke. Alig van benne egy szöglet, melynek megfelelő társaság ne lenne, a leghalkabban ne lehetne társalogni. Elég tiszta, többtagu visszhangot is találunk itten, s végre a hangrezgés oly erős, hogy a kissé hangosabb léptek zaja is az egész épületet oly rezgésbe hozza, mintha egy roppant érczhang zugását hallanánk. A füttyülés hosszasan végig rezeg a kupola boltívein s andalító zenehangokban enyészik el.

A *girgenti-i* székesegyház keleti ajtajában állva, kényelmesen meg lehet hallani, ha valaki a főoltár mellett halkan beszél, pedig e két pontot elválasztó távolság nem kevesebb, mint hetvenöt méter.

E különös sajátság felfedezésére egy még különösebb véletlen adott alkalmat. Az említett helyre egy gyóntatószéket állítottak, s egy izben egy szegény bűnös gyónását olyan fül hallotta meg, a melynek épen nem volt szánva. Ez avatatlan véletlenül a „*vig cimborák*“ társaságához tartozott, kik tudvalevőleg nagyon szeretik a rossz tréfákat. Nagyon természetes tehát, hogy a helyett, hogy a plébániában jelentette volna fel az esetet, első dolga volt azt cimboráival közölni. A „*jeunesse dorée*“ e percztől kezdve állandó látogatója lett a templomnak, s a gyónásnál ellesett — gyakorta pikáns — titkok *vig* poharazás közben sok tréfára adtak alkalmat.

A mulatság nem tartott sokáig. A „*vig cimborák*“ között néhány házas ember is akadt s ezek egyike egy emlékezetes alkalommal saját nevének gyónását hallgatta ki . . .

Az ellesett gyónás persze nem maradhatott titokban. A botrány egyik eredménye természetesen az volt, hogy a gyónószéket azonnal más helyre tették át.

Ezárt boltozatos helyiségekben, a hol gyakran

több visszhang képződik, a hang rendkívül megerősödve verődik vissza. A párisi *Pantheon* sirboltjában a vezető sohasem mulasztja el megijeszteni a látogatókat egy-egy kiáltással, mely ágyudörgésszerű robajjára izmosul a roppant boltíveket tartó oszlopok között.

Paisley-ben, Skótországbán, az *Abercorn* család sirboltjának ajtaja mennydörgésszerű robajjal csukódik be; ugyane sirbolt visszhangja fokozatosan emeli és erősíti a zenehangokat, míg csak egy lágy morajban el nem enyésznek.

Hogy a földalatti boltozatok mennyire erősítik a hangot, azt bárkinek is módjában lesz tapasztalni, ha egy mély kútba követ vagy más nehezebb tárgyat dob. A leesett tárgy tocsesanásának zaja többszörösen megerősödve ér fel hozzánk, pedig ez esetben boltozat helyett csak egy henger oldalai verik vissza a hangot.

Wight szigetén, a *Carisbrook* kastélyban van egy harminczöt öl mélységű kút, melynek fala simára faragott kövekből áll, ha e kútba egy gombostűt dobunk, érthetően kivehetjük azon zajt, melyet a tű a vízbeesése által okoz, pedig ez esés alig ad hangot, ha a föld felszínén egy öl magasságból ejtjük le a tűt.

Az előbbi példákban láthatjuk, hogy a boltozatok nemcsak kitűnő hangfogók, de — kivált a tojásdad alakúak — kitűnő hangkoncentrálok is. De ennél sokkal érdekesebb tünemény az, hogy a szél által kidomborított vitorlának homoru, vagyis belső oldala szintén kitűnő hangkoncentráló.

Neil Arnott „*Traite physique*“ című munkájában e tüneményről a következőket írja: »Egy izben hajónk Brazília mellett haladt, de oly távolságban a parttól, hogy a szárazföldet nem láthattuk. A fedélzeten sétáló utasoknak feltűnt, hogy amint egy bizonyos pontra értek, vig harangkongás ütötte meg füleiket. Mindnyájan e titokzatos pontjára siettünk a fedélzetnek s meggyőződünk arról, hogy nem a képzelet űz játékot velünk. Később megtudtuk, hogy e tünemény észlelésének idejében *San-Salvador* városában ünnepet ültek s az összes harangokat meghuzatták. A kedvező szél tehát több mint százhatvan kilométer távolságból elhozta a hangokat, melyek a kifeszített vitorla gőczpontjában koncentrálna jutottak füleinkhez«.

A perui tűzhányó hegy borzasztó kitörése alkalmával 1803-ban, éjjel-nappal egymást érték a robbanások, melyeket *Humboldt* és *Bonpland* *Gayaquil*-ből, tehát ötvenkét tengeri mértföld távolságból hallgattak. A tudós utazók e tüneményt a hang gyors terjedésének tulajdonították, pedig épen nem lehetetlen, hogy egy visszhangsorozat vagy talán maga a tenger sima tükre vezette hozzájuk a hangokat.

Kétségtelen, hogy minden hang egyenlő sebességgel terjed, de már áthatóság tekintetében (még egyenlő erőket véve is alapul) nagy különbség van a magas és mély hangok között, s az előny épen nem a magas hangok javára üt ki. A bosnyákok például nagy tökélyre viszik a »messzebeszélést«: csaknem tompának nevezhető hangon kiáltanak át egyik hegyről a másikra s megértik egymás beszédét ugyanakkor, midőn a »finom hallású« városi ember egyáltalán hangot is alig képes kivenni.

Dr. Luby Gyula.

A gyöngébb nemről.

(Vége.)

Egy nagyon tudós, nagyon okos ember ezeket mondotta egyszer:

»Bizonyára nem helyes állítás, ha valaki azt mondja, hogy a nők gyöngesége az ő akaratukban rejlik. De ha valaki azt állítja, hogy a nők gyöngéje az ő gondolkodásuk, az ő eszükjárása, akkor ennek az állításnak a helyességét nem lehet kétségbe vonni. Mert nézzük csak az erre vonatkozó jelenségeket. Ha arról van szó, hogy valakit valamire rábeszéljünk, valakit valamiről meggyőzzünk, akkor ezt egy józan gondolkodású, magyarul szólva, egyes eszű férfival szemben csak úgy fogjuk sikeresen megtehetni, ha a logikusan összehalmozott érvek súlyával ostromoljuk meg őt. Nem úgy egy nővel szemben. A nő a logikus gondolkodást nem ismeri. Annnyira nem, hogy szinte veszítene a maga nőiességéből, ha logikusan gondolkoznék. Őt tehát nem következetes okadatolással, hanem csak valószínűségekkel, felületes érvekkel fogjuk valamiről meggyőzni. Minél szokatlanabb formába öntjük, minél csillámlóbb, meglepőbb külszínnel ruházzuk fel ezeket az érveket, annál hamarabb érzük el célunkat, csak — a valószínűség látszatával bírjanak. Ebből mi arra a következtetésre szeretünk kilyukadni, hogy a nő könnyen rábeszélhető, könnyen enged, mert gyöngé. Pedig hát nem úgy van a dolog. Nem gyöngeségből teszi ő ezt, de azért, mert az esze másként van teremtve, mint a férfié. Ő, ha akarna, sem tudna akként gondolkodni, mint a férfi. Bizonyítja ezt azon viselkedése, amikor maga gondolkodik valami felett. Egy tetszetős jelző, egy csillámló mondat, egy a valószínűség látszatával felruházott rábeszélő hizelgés jobban és gyorsabban hat rá, mint az okos következtetések egész kötetei és ez okozza azután, hogy olyan dolgokra határozza el magát, amelyeket mi ismét csak a női gyöngeség rovására vagyunk hajlandók táblázni.«

Tökéletesen igaza van a tisztelt tudósnak. Hanem nézzük már most, hogy mindazokban, amiket ő itt elmondott, nem teljesen azonos módon cselekednek-e a férfiak is? Nézzük meg, hogy a férfiak logikája, az ő gondolkodásuk alapossága mennyivel különb, mint a nőknél? Erre csak egy példával válaszolhatunk, az életből merített példával. Vegyük a mi legszámottevőbb, legfontosabb alkotmányos és politikai tényezőnként, az országgyűlést. És figyeljük ott meg a pszichológus szemével a komoly férfiak komoly tárgyalásait.

Milyen unalmas ez az ülés, milyen unottan, ásítózva hallgatják a t. honatyák az olyan társaiknak beszédeit, akik száraz logikával, az adatok megdönthetetlen számcsoportjaival hadakoznak a maguk meggyőződése szerint a jó ügy érdekében! Szinte ásít az egész t. Ház. De amint valami nyakatekert közbeszólás szakítja meg a komoly, az okos beszéd szürke fonálát, rögtön kinyílnak az álmos szemek, az emberek sietve felébrednek és azon kaczagnak, hogy száz okos érvet hogyan lehet agyonütni egy bolondos megjegyzéssel. És mennél bolondabb ez a megjegyzés, annál hatásosabb ebben az irányban, csak némi összefüggés látszatát keltse a hallgatókban a szőnyegen lévő tárgy iránt. A komolyan, fegyelmezetten gondolkozó elmét az ilyen közbeszólás, vagy valamely szónoknak hatásvadászó, tetszetős frázisai nem fogják kihozni sodrából. De

az a tény, hogy a mindennapi átlagban csakis az ilyenekkel lehet figyelmet kelteni, csakis az ilyenekkel lehet az emberek érdeklődését lebilincselni — ez a tény a kétségtelen bizonyítéka annak, hogy milyen kevés a fegyelmezetten gondolkozó elme a férfiak között is.

Ezt a tényt pedig nem csupán a mi képviselőházunk bizonyítja. Bizonyítja azt az összes művelt nemzetek parlamentjei, bizonyítja minden gyülekezet, ahol férfiak nagy tömege ül össze tanácskozni. Kérdjük már most ezek után, hogy mennyivel jobb, mennyivel komolyabb a férfiak gondolkodásának logikája a nők eszejárásánál? Százezernyi, milliónyi férfi, akik nélkülözik a szellemi kiképzésnek kiválóan magas fokát, ép oly rossz logikusok, mint a nők; viszont az olyan nő, akinek képzettsége alapos, izlése finomult, gondolkodása tudományosan fegyelmezett, nem fog hinni a tetszetős frázisoknak és nem az ál-okoskodás csillámló érveinek.

A már említett tudósnak azonban még más alapos kifogásai is vannak a női nem szellemi képességei ellen. Mert azt mondja tovább:

»A nő akaraterejének gyöngeségeül tudják be rendszerint az ő nagy csacskaságát is, mely nem engedi meg neki, hogy bármilyen titkot megőrizzen; pedig ez nem annyira az ő akaraterejének gyöngesége, mint inkább az ő agyvelejének más formája, eszejárásának más megnyilatkozása. Hiszen már Kant is eléggé körülményesen magyarázta volt meg, hogy a nők igenis nagyon jól megtudják őrizni a maguk titkait, de sohasem a felebarátnőikét. Ha ez a tulajdonságuk nem észbeli fogyatékoságuknak volna a kifolyása, meg tudnák ítélni azt is, hogy milyen nagy károkat okoznak embertársaiknak ezzel a nagy szókitálalási kényszerűségükkel. Azt is tudja mindenki, — s ezt a nagy bűnpörök bizonyítják leginkább — hogy vagy a büntett maga, vagy annak terve a nők pletykáskaszeretete révén kerül nyilvánosságra. Tapasztalt kriminálisták mondják, hogy amikor egy különösen nehéz bűnesettel, komplikált nyomozattal állanak szemben, majdnem kivétel nélkül a nők segedelmét veszik igénybe a bűnszálak megkereséséhez és rendszerint teljes sikerrel.«

Hát ebben a pontban, amit rövid magyarsággal legjobban úgy fejezhetünk ki, hogy a nők természetüknél fogva pletykábbak, mint a férfiak, ne akarjunk mi férfiak bírálói lenni. Kérdezzük meg a nőket, hogy mi erről az ő véleményük? És nem is kell valamiféle különös prófétáknak lennünk, hogy előre megmondjuk a nők egyhangú feletét: A férfiak sokkal pletykábbak, mint a nők.

Mi nem akarunk itt afelett vitatkozni, hogy vajjon van-e ebben valami igazság, és ha van, mennyi az? Rábizzuk ennek csendes megítélését a férfiakra és reméljük, hogy őszinték lesznek ezuttal legalább önnönmagukkal szemben és belátják, hogy bizony — a nőknek igazuk van.

Aki nem hiszi, tegyen eziránt egy próbát. Sugjon meg valami titkot négy-öt férfi ismerősének és ugyanannyi női ismerősének. És rövidesen meg fog győződni róla, hogy az egyik rész — ép oly gyorsan sietett tudadni ezen a titkon, mint a másik.

*

Nézzünk körül a művelt nemzetek között, és mindenütt tapasztaljuk, hogy a női nem a szellemi foglalkozások sánczait nemcsak ostromolja, de nagyrésztben már el is foglalta. Pedig ezek a tudomá-

nyos, ezek a szellemi várak évezredek át csak a férfi-világnak voltak az ő kizárólagos tulajdonai. Ezekben a nő csupán szórakoztató és kísérleti eszközként szerepelt, sokszor eléggé furcsa eszközként is.

Hanem a világ egy nagyot fordult. A nő felébredt az ő évezredes tespedéséből, közönyéből és birokra kelt a férfival. Tudatára ébredt a maga öserejének és amilyen soká tartott az a kor, amíg idáig jutott, olyan hamar fog elkövetkezni az az idő, amikor már csak győző és legyőzött lesznek a porondon.

Hogy pedig ki lesz a győztes és ki a legyőzött, azt nem kell soká magyarázni, ha figyelembe vesszük, hogy milyen fegyverek állanak a nő rendelkezésére, amikor férfival kel harczra.

... És talán már nincs is olyan nagyon messze az a kor, amikor az ujságok apróhirdetése között ilyenek is fognak szerepelni:

»Dr. Fringia Ludmilla, lakik Pannónia-körút 7215. sz. alatt, szárazdajkát keres gyermekei mellé. A hosszú szakálluak és házi teendőkhöz értők előnyben részesülnek.«

Papucs.

Hadd hulljon a férgese.

Megint megkondult a lélekharang egy egyesület felett, amelynek pusztulnia, amelynek vesznie kellett, mert nem volt tiszta a fogantatása, és mert visszaélt azok bizalmával, akik reménységüket helyezték beléje, akik keserves filléreiket áldozták fel a kor egyik korcs kinövésének csalóka külsejű oltarán.

Hát csak kongjon ez a harang: Kongjon minél gyakrabban és kongjon addig, amíg az utolsóját is el nem temették azoknak a hirhedt jótékonysági érdekkompaniáknak, amelyeknél ezt a jótékonyságot nem azok érzik, akik azt kiérdemelték a maguk bizalma árán, akik arra reá szolgáltak a maguk oda hordott verejtékes fillérei árán, hanem azok, akik csupán eszközül használták fel ezt a bizalmat és ezeket a filléreket, hogy mind a kettővel rútol visszaéljenek, hogy mindkettőnek csakis ők lássák a hasznát.

A fővárosi lapok közlik, hogy a belügyminiszter tudatta a fővárossal, hogy a *Haladás* című leánykiházasító és temetkezési egyesület feloszlatta. A miniszter ugyanis megvizsgáltatta az egyesület működését, s ezen vizsgálat a legnagyobb visszaélések egész sokadalmáról rántotta le a leplet. Így például az ügynökök hamis bizonyítványok alapján irattak be tagokat, csak hogy minél több proviziót (jutalékot) kapjanak. Beirattak azonkívül olyan kiskorú leányokat, még pedig szülői vagy gyámi jóváhagyás nélkül, akiket alapszabályok szerint még nem is lett volna szabad felvenniök. A pénzbeszedők beszédtek a felektől a tagsági díjakat, de a pénztárnoknak nem ezeket adták át, hanem — persze nagyon kétes értékű — váltókkal számoltak be az igazgatóságnak; mert a pénzt, azt elköltötték. A könyveket olyan szép rendben vezették, hogy még azt sem tudták megmondani vagy kimutatni, hogy hány tagja van az egyesületnek. Volt ugyan igazgatóság is, választmány is. De az egyik sohasem volt látható, a másik meg sohasem is működött. Az alapszabályokkal, azok betartásával nem törődött senki. Három ember vezette az egyesületet, akik a vizsgálat adatai szerint csakis a maguk javára dolgoztak, a legkülönfélébb (és minél több) címeken rakván zsebre a befolyó tagsági díjakat. A jogosultságot szerzett tagok kiházasító

jutalékát hónapokig visszatartották, és amikor ezek a tagok már nagyon sürgették a pénzt és feljelentéssel fenyegetődtek, kiadták ugyan a jutalékot — akinek kiadták — de mindenféle hamis ürügy alatt annak is egy nagy részét a maguk számára tartották vissza. Így a vizsgálat alkalmával kihallgatott 86 ilyen tag a nyugták szerint 37.000 korona kiházasítási jutalékot kapott, noha a valóságban mindannyian összevéve nem kaptak többet kb. 28.000 koronánál.

A miniszter mindezek után utasította a fővárosi tanácsot, hogy a vizsgálati iratokat a bünyügyi eljárás megindítása végett tegye át a királyi ügyészhez.

Hát csak tisztuljon ez a levegő. Tisztuljon minél jobban és alaposabban, hogy a káros elemek pusztuljanak ki belőle, s a szegény ember bizalma ismét megtérjen azokhoz, akik igazán, komolyan viselik az ő sorsát a sziveiken, akik önzetlenül szolgálják az ő ügyét, mert tudják és érzik, hogy a szegény ember sohasem számíthat nagyobb bizonyossággal más támogatásra, más segítségre, mint a milyent ő magamagának nyújtani képes, ha társaival e czélből kezét fog.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

Jelzések alkalmazása a sötétben. A vasuti szakemberek már régen nincsenek megelégedve a sötétben használatos jelzési színekkel s azért folyton újabb és újabb kísérleteket tesznek jobb és hatékonyabb színek alkalmazásával. Legutóbb a bajor kir. államvasutak igazgatósága tartatott ilyen kísérleteket, még pedig következő eredménnyel: az ibolyaszín nagyobb távolságokból nem volt tisztán kivehető; a sárga szín, ha kissé világosabb volt az üveg, messziről fehérnek látszott, ha pedig sötétsárga üvegen át hatott, messziről vörösnek mutatkozott.

A sinek kopása az alagutakban jelentékenyen nagyobb, mint a szabadban. Oka ennek egyrészt, hogy a levegő állandóan nedves az alagutakban és hogy a mozdonyokból kiömlő gőz, a szénsavat és kénsavat tartalmazó füsttel egyetemben, erősen marja a sinek vasanyagát; másrészt pedig, hogy a felépitmény ágyazása állandóan nedves és így a sintalpak is folyton nyirkosak lévén, a rozsdá jobban terjeszkedik rajtuk. Ez irányban megtett vizsgálatok alapján megállapították, hogy ilyen sinek hét év leforgása alatt 38 kilogrammot veszítettek súlyukból, vagyis évenként 1267 grammot.

Mit kell a táviratból kihagyni? *Ur* (a távirótiszthez): Itt van a hatvankét fillér és kérem a sürgönnyt minél előbb leadni. Otthon már várják. Alásszolgája.

Távirótiszt: Hohó kérem, itt tizenegy szó van! Tessék még hat fillért pótolni.

Ur: Ejnye, nincs aprópénz nálam. Tudja mit törülje az egyik szót.

Távirótiszt: Igen, de melyiket?

Ur: Az alsó sorban, ahol az áll, hogy: hű férjed, törülje a »hű«-t.

SZÉPIRODALMI RÉSZ.

A malom ostroma.

— Zola E. után francziából fordította *Luby Gyula.* —
(Polytatás.)

A fegyverropogás újból megszűnt. A malom ki-haltak látszott. Minden ablaktábla be volt zárva és semmi zaj sem hatolt ki belülről. A poroszok azonban lassankint előtünedeztek az erdő szélén. Vizsgálódva körültekintettek, s nekibátorodva, előre hatoltak. A katonák a malomból célba vették őket, de a kapitány fölkiáltott:

— Ne löjjetek még . . . Hadd jöjjenek csak közelébb.

Nagyon óvatosan közeledtek, s bizalmatlan pillantásokkal méregették a malmot. Ez a csöndes, mogorva, vén épület, repkénynyel befutott falaival, nyugtalanította őket. Lassanként mégis közeledtek. Midőn mintegy ötven lépésre előre haladtak a réten, a kapitány vezényelt:

„Tüzelj!”

A sorlövést egyes elkésett golyók követték. Francziska reszketett az izgalomtól s akaratlanul is bedugta füleit. Domokos a katonák mögött kinézett s midőn a füst kissé széteszlott, három poroszt vett észre a fűben elterülve. A többiek a füz- és jegenyefák mögé ugrottak. Az ostrom újra megkezdődött.

A malmot egy óra lefolyása alatt rostává lőték. A vén falakon úgy pattogott a golyó, mint a jégeső. Ha követ ért, hallani lehetett, midőn visszapattanva, a vízbe hullott. Az erdőbe tompa zajjal repültek a golyók. A malomban elrejtett katonák kimélték a töltényeket, s csak akkor lőttek, ha biztosan céllozhattak. A kapitány időről-időre órájára nézett.

— Nem álljuk ki négy óráig — mondá.

A roppant tüzelés időközönként megrázta a vén malmot. Egy ablaktábla a vízbe hullott; valóságos csipkévé lyukasztották. Egy matráczezal kellett kipótolni. Merlier apó minden pillanatban kitette magát a veszélynek, mert szüntelenül a malomkerekét nézte, s annak minden recsegése tördőfés volt szívének. Most már csakugyan bevégezte a pályafutását, többé nem lehet megfoltozni. Domokos hiába kérte Francziskát, hogy vonuljon vissza; véglegénye oldalán akart maradni, s egy tölgyfa-szekrény mögött húzta meg magát. Domokos még nem lőtt, mert a katonák egészen elfoglalták az ablakokat.

— Vigyázzatok! Vigyázzatok! — kiáltá hirtelen a kapitány.

Az erdőből egy egész csapat porosz tört elő. A malom visszhangzott a puskaropogástól. A másik ablaktábla is bezuhant s a nyíláson behatoltak a golyók. Két katona kidőlt a sorból. Az egyik meg sem mozdult többé, a másik vergődve rimázkodott, hogy adják meg neki a kegyelem-dőfést, de nem hallgattak reá. A golyók egymás után repültek be a nyíláson; mindenki igyekezett elfődni magát, hogy rejtekéből viszonzhassa a lövéseket. Egy harmadik katona is megsebesült, s egy asztal mellé lerogyva, szó nélkül adta ki lelkét. Francziska a halottak között megmeredt rémületében s székét eldobva a földre ült, hogy inkább biztosságban legyen. — A katonák minden matráczt előkerestek, s úgy, a

hogy, betömtek a nyílásokat. A szoba megtelt butor-darabokkal s tört fegyverekkel.

— Öt óra — mondá a kapitány. — Fiuk tart-sátok magatokat . . . Most akarnak átkelni a folyón.

E pillanatban Francziska fölsikoltott. Egy visszapattant golyó homlokát horzsolta, s pár csöpp vér ömlött arczára. Domokos reá nézett, azután az ablakhoz közeledve, fölvette fegyverét és elsütötte az első lövést, s többé nem szűnt meg tüzelni. Töltött, lőtt, a nélkül, hogy törődne vele, mi történik körülötte; időről-időre mégis visszanézett Francziskára. Különbönbö nem hirtelenkedett, hanem gondosan czélozott. A poroszok — a mint a kapitány előre megjósolta — a nyárfák között előre csuszva, megkisérték az átkelést, de alig hogy előbukkant egy-egy a fák mögül, Domokos golyójától találva azonnal fölbukott. A kapitány figyelemmel kísérte a játékot, s el volt ragadtatva. Szerencsét kívánt a fiatal embernek, azt mondván, hogy igen boldog lenne, ha sok ily lövő volna ezredében. Domokos nem hallotta őt. Egy golyó megsértette vállát, egy másik karjába furódott, de ő csak lőtt tovább.

Ujra két katona esett el. Az átlukgatott matrácok már nem fődőzték az ablaknyílásokat. Egy ágyulövés megrázkódtatta a malmot. A helyzet már tarthatatlanná vált. De azért a kapitány újból ismételte:

— Fiuk, tartsátok magatokat . . . Még egy félóráig!

Most már csak a perczeket számlálta. Megígérte főnökeinek, hogy estig föltartóztatja az ellen-séget s egy perczet sem engedett a visszavonulá-sra kitűzött órából. Kedélye nem változott, mosoly-gott Francziskára, hogy megnyugtassa. Egy elesett katona fegyverét fölvette s maga is lőni kezdett.

Már csak négy katona maradt a szobában. A poroszok tömegesen nyomultak a Mosel felé; nyilván-való volt, hogy minden pillanatban átkelhetnek. A kapitány még most is vonakodott kiadni a visszavonulási parancsot, midőn egy őrmester berohant és így szólt:

— Már az országúton vannak, hátulról kerül-nek meg bennünket.

A poroszok bizonyosan megtalálták a hidat. A kapitány elővette óráját:

— Még öt percz — mondá. — Öt percz alatt nem érkehetnek ide.

Végre hat órakor beleegyezett a visszavonulá-sba s embereivel egy kis ajtón egy utcácskára menekült. Itten egy árokba ugrottak, s csakhamar elérték a sauvali erdőt. A kapitány elmenetele előtt udvariasan köszöntötte Merlier apót s mentegette magát.

— Mulattassa őket — mondá. — Visszatérünk.

Domokos egyedül maradt a szobában. Ő nem hallott semmit, s nem értett semmit, csak lőtt tovább. Ő csak Francziskát védte. A katonák távozását észre sem vette. Czélzott s minden lövésre leterítette emberét. Hirtelen nagy zaj támadt. A poroszok hátulról kerülve megrohanták az udvart. Ő még egy lövést tett, s azon pillanatban lepték meg, midőn még fegyvere füstölgött.

Négyen ragadták meg egyszerre. A többiek ismeretlen nyelven dühöngtek körülötte, s csaknem

megfojtották. Francziska előrohant s esdekelve emelte föl kezeit. Ez alatt egy tiszt lépett be, s átvette a foglyot. Német nyelven néhány szót váltott katonáival, azután Domokos felé fordulva, jó franczia kiéjtéssel így szólt:

— Ön két óra mulva főbelövetik.

(Folytatása következik.)

Piócza Flórián portréja.

Pamacs Ferkó olyan elkeseredetten ül a műtermében, ahogyan csak egy festő tud ülni, akinek se pénze, se festékje nincsen.

Mert ez a két legfontosabb dolog. Ezekkel mindent elérhet egy festő, még az Olympus tetejét is, ezek nélkül semmit. Még a legszerényebb igényű kis modellt sem.

Ferkó az átkozódások minden skáláját végig monologizálta már. Kezdte a világon, csak amugy nagy általánosságban, folytatta az emberiségen, már kissé részletesebb árnyalatokban és végezte a saját uri mivoltán, egészen speciális óhajok és kívánalmak kíséretében.

Közbe-közbe füttyürészett egyet; mint ő mondá, csak változatosság okáért, de a szomszédok az ilyen füttyülésekről más nézetten szoktak lenni. Azt mondják ugyanis ilyenkor, hogy már megint koplal a piktor. Pedig ha nem mondták volna is, csak úgy koplalt volna.

És sehonnan semmi reménység. A meczenások, ezek az özönviz előtti állatok (ilyenkor nem tudott más nevet a számukra), azt hiszik bizonyára, hogy az örök üdvösség iránt való kötelmeiknek eleget tettek azzal, ha ma délben jól laktak. Persze, mit is várhasson egy fenkölt művészi lélek egyebet ezektől a prózai teknőnczöktől?

Ő hát nem is várt egyebet tőlük, amikor — csodák-csodája — kopogtatás hallatszik ajtóján, s a harsány »lehet« után a vén Tárnoky Flórián szürke, vedlett alakja jelenik meg az ajtóban.

Pamacs Ferkó csodálkozása a tetőfokát érte el, amikor Tárnoky feléje csoszogván, barátságos vigyorgással nyujtogatta feléje a jobbkezét. Mert tudni való, hogy ez a Tárnoky a városnak leghiresebb, legeszesebb, de legsugoribb fiskálisa, aki a nép nyelvén már régen csak a »Piócza Flórián« néven ismeretes. Fiskálisokkal pedig Ferkó barátunk csak olyankor szokott közelebbi érintkezésbe jutni, amikor ő az alperes, és amikor azok nem mosolyognak rá. Csodálkozása tehát méltán érthető.

— Édes Pamacs úr, ugy-e nem háborgatom? Óh, mert én nagyon jól tudom, hogy egy művésznék, egy teremtő léleknek igen drága az ideje, drágák a percei, mikor a muzsáival társalog. Már pedig ki lenne a művész, ha nem Pamacs úr?

És Piócza Flórián igazi áhitattal függesztette tekintetét Ferkó barátunkra. Amitől ez az utóbbi kezdte magát nem jól érezni, mert el nem tudta képzelni, hogy ugyan miért hízeleg neki ez a vén uzorás, ez a vén zsigori; mit akarhat tőle? Egy néma meghajlás után várta a következőket.

— Tudja édes Pamacs úr, én is egy áldozatot akarok hozni a művészet oltárán. Nem hiúságból, nem önszeretetből, hanem hogy a művészetet foglalkoztassam és fejlesztessem. Arczképemet óhajtanám megfestetni, de csak egy igazi, egy valódi művész által. Azt jöttem kérdezni, hogy ugyan mibe kerülne ez? Édes Pamacs úr bizonyára jártas a pesti arcz-

képfestők köreiben, és tájékozathat engem, hogy ki mennyiért fest. Mert tetszik tudni, egy ilyen magamfajta szegény embernek jól meg kell ám nézni a garast, hogy hová teszi!

Ferkó, aki már örülni kezdett annak, hogy ime, lesz egy kis munka, egy kis kereset, majdnem kijött a sódrából ezekre az utóbbi szavakra. Tehát Piócza Flórián, bár őt is nagy művésznek tartja, tőle mégis csak annyit kíván tudni, hogy mennyiért festenek meg az ő ránczos ábrázatát a fővárosban?

— Művésze válogatja. Az egyik megfesti ötezer forintért, a másik huszezerért.

Piócza Flórián tágra nyílt szemekkel bámult a festőre.

— Micsoda? Ötezer? Huszezer? Hát bolondok azok a piktorok?

(Most már csak »piktorok« és nem ihletett művészek.)

— Lehet ezerforintosat is készíttetni, de abban nem igen lesz köszönet.

Ezer, ötezer, huszezer — mormogá Piócza, miközben megint vette a botját és kalapját, és indult kifelé. Majd hogy a köszöntést is elfeledte. Az ajtóban megállt, gondolkozott egy kissé és tartózkodó hangon szólt vissza Ferkóhoz.

— Hát Pamacs úr mennyiért készítené el vajjon? De a legutolsó árát kérem ám?

Pamacs is gondolkozott egy darabig, majd határozott hangon válaszolt:

— Hatszáz forintért, kivételképen. Ha kevésbé művészi kivitellel is megelégszik, négyszáz forintért. Kezeskedem, hogy a kép olyan lesz, mintha Pesten négyezerért csinálták volna.

Piócza persze hogy nem hagyta annyiban a dolgot, hanem alkudozni kezdett. Alkudni ugy, ahogyan csak ő tudott, vagy egy telivér görög. Pamacs pedig mind hosszabbra nyujtotta az alkudozást, s eközben folyton tanulmányozta az öregnek kiválóan jellegzetes arcját, egy-egy vonást vetvén az előtte fekvő lapra. Végre megegyeztek az árban és megegyeztek abban is, hogy Piócza öt vagy hat ülésre jön a legközelebbi vasárnaptól kezdve.

*

Nagy vala Piócza Flórián csodálkozása, amikor harmadnapra — már hozzák neki a kész képet. Az arcvonások ritka hűséggel, ritka természetességgel valának a vásznon megörökítve; és miután azok a természetben sem dicsekedhetnének valami kellemetes kinézéssel, a festmény bizony nem nyerte meg Flórián ur tetszését. Becsapást látott a dologban, a festő hunczutságát; mert hiszen hogyan lehetne az a kép jó, amikor ő nem is ült hozzá? És minél tovább nézte azt a csúf ábrázatot, annál dühösebb lett. Mig végre pénz helyett visszaküldte a képet a festőnek, következő levél kíséretében:

»Tisztelt Úr! Ön megígérte nekem, hogy a kialakított ár ellenében ön engem természet után fog lefesteni. Ahelyett ön elég vakmerő, hogy nekem egy mázolás küld a házamhoz, amely semmiképen sem művészi munka és csöppet sem hasonlít reám. Nem is természet után festette, mert hiszen egyszer sem vett rólam képet. Tartsa meg magának ezt a rongyot, vagy tegyen vele, amit akar, de nekem nem kell sem ez, sem öntől többé egy kép. Az ötven forintnyi előleget kérem azonnal vissza. — Tárnoky Flórián.«

*

Ismét eltelt egy hét és a városban egyébről sem beszéltek az emberek, mint Pamacs festőnek legújabb képéről, mely a fő-utcza egyik kirakatában van reggel óta kitéve és amelyiken mindenki felkaczag, ahogy rápillant. Nagyon érdekes kép. Azt a lélekemelő bibliai jelenetet ábrázolja, amikor az ördög urak a pokolban szurkot forralnak egy nagy üstben és ebbe a szurokba egy ugynevezett megboldogult földi halandót mártogatnak belé. Ami annak bizonyára nagyon jól eshetik — már mint a megboldogultnak. Aki nem más, mint — Piócza Flórián.

A kép annyira hű, az arcz hasonlatossága annyira kifogástalan, hogy Piócza Flórián a dühtől reszketve ront be déltáján Pamacs festő lakásába.

— Hogy merte ön ezt a képet kitétetni az ablakba? Hogy mer ön engem így megcsufolni, meggyalázni? Rögtön vétesse be azt a rongyot, mert én önt bepörlöm, megekkekválom, becsukatom! Hallja az úr, hogy merte . . .

— Nono, tisztelt úr, meg ne ártson ez a nagy indulat — fogadja a kifakadásokat igen nagy flegmával a festő. Mi lelte magát? Micsoda képről beszél?

— Még maga kérdi? Még itt is csúfot tesz belőlem? Ha be nem véteti azt a képet, amelyik a Fenyves kirakatában van, én . . . önt . . . én . . . — s a kis ember csak dül-fül dühében.

— Vagy ugy. Azt a képet gondolja? Hát mi köze van önnek ahhoz a képhez?

— Mert engem pellengérez ki velem. Engem tesz világ csúfjává. Érti?

— Nem értem. Hiszen ön maga írta nekem a multkor, hogy az nem az ön arczképe, hogy egy cseppet sem hasonlatos, hogy én önt soha természet után nem festettem. Itt a levél a kezemben. Mit akar hát azzal a képpel?

Piócza Flórián meg volt akadva. Erre a levélre nem gondolt. Ez pörvesztessé fogja őt tenni Kérlelni kezdte hát Pamacsot.

— Lásza, édes Pamacs úr, nem bánom, még az előleg felét is szívesen elengedem, csak vitesse el onnan azt a képet. Vagy még jobb lesz, adja ide nekem.

— Szívesen eladom. De be fogja látni, hogy az ilyen művészi kivitelű munka nem olcsó ám.

Piócza Flóriánnak szorult a lélegzete, mikor kinyögte:

— Mi lenne hát az ára?

Pamacs gondolkozott egy ideig. Látszott rajta, hogy számol magában.

— Mit számol annyit? Mondja meg már mi lesz az ára?

— Azon gondolkozom, hogy mi az egész képen a legsikerültebb és melyik volt a legnehezebb munka.

— Nos?

— Tehát: a pokol, az testvérek között is megér ötszáz forintot.

Piócza Flórián összerezzen, kihuzta kendőjét és üstökét kezdte törölgetni. Pamacs meg az ujjain számlálva folytatta:

— Három ördög, mindegyik igen sikerült alak, nem lesz sok, ha kétszáz forintjával számítom egynek egynek a portréját, az hatszáz forint. (Flórián levegő után kapkodott). Lenne ezeregyszáz. Az üst, meg a szurok, no azokat egybe számíthatjuk; azokért elég lesz kilenczvenkilencz forint és kilenczven krajczár. . .

— Miért éppen ennyi?

— Mert a pokolban szeretik ezeket a számokat. Végül, az a bizonyos bácsi, akit a szurokban mártogatnak . . . no ha ön azt mondja, hogy az az ön képmása, hát akkor az megér . . . az megér . . . mit is mondjunk? . . .

Piócza Flórián szeme csak úgy húzta volna ki a szót a festő ajkain.

— Az megér . . . egy hatost!

Flórián nem állhatta meg, hogy egy keserűt ne nyeljen. Egy ördög kétszáz forint, ő meg csak egy hatos!

*

De minek szaporítsuk még tovább is a szót?

Piócza Flórián, miután minden kérés, minden fenyegetés, minden alkudozás, siránkozás és dühöngés hiábavaló maradt, még aznap megküldötte a festőnek az ezerkétszáz forintot. Ennek ellenében megkapta a képet, de azt nemhogy otthon a parádés szobájába, vagy legalább is az íróasztala fölé akasztotta volna, — hanem neki esett a penicilusával, össze-vissza szurkálta, vagdalta, és utoljára a kályhába dobta.

A saját drága portréját. Az egyetlen. Mert többet azután már nem készítettett.

Máv Zakariás.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

K. L. Már ismételtelen kijelentettük, hogy nem személyeskedünk. Lapunknak czélja az egyesület ügyeinek előmozdítása s a tagok és előfizetők oktatása, szórakoztatása. Ha jó valami, fenn fog az állani a mi támadásaink daczára is. Ha pedig rossz, akkor bukni fog, mert bukni kell, a mi hozzájárulásunk nélkül is. Mindennek megjön a maga ideje. Csak türelem és kitartás.

Kíváncsi. Nem. Barnumot magát nem mutogatják ketreczben. Egyrészt, mert nincs is akkora ketrecz, a melyikben ő meg a hire elférnének, másrészt, mert szegény feje — már tíz éve, hogy meghalt.

2—2—2. Jó volt ezt a titkos jeligét választani. Mert így legalább mi is kedvünkre gorombáskodhatunk önnel. Avagy nem gorombaság-e az, a mikor ön azt kérdezi tőlünk, hogy Faragó Vendel Pál költeményeit miért nem közöljük? Ne tessék bántani a mi költönket. Az ő versei nem azért készülnek, hogy a nyomdafesték mocskolja be őket; ezek az örökkévalóságnak szánvák, és lehet-e vajjon valami örök életűbb a földön, mint a — papirkosár? Különbö a kritikuskoknak nem a leveleit, de őket magukat szoktuk erre a szentelt helyre bedugdosni. Tehát: szíves mihez tartásul.

Dobos Elek, Szombathely, 139 korona 49 fillért; *Bene János, Kassa,* 82 korona 20 fillért; *Nedeczky Ottó, Nagy-Maros,* 54 korona 13 fillért; *Kemény Pál, Budapest,* 13 korona 56 fillért; *Szathmáry Károly, Uj-Arad,* 29 korona 36 fillért; *Gottrich Márton, Szt.-Lőrincz,* 18 korona 43 fillért; *Keilbach Miklós, Versecz,* 32 korona 40 fillért; *Virbán János, M.-Bogát,* 23 korona 80 fillért; *Tóth Ferencz, Anina,* 27 korona 20 fillért; *Deák Rencsisofszky József, Nagy-Becskerek,* 40 korona 10 fillért; *Ambrus Ferencz, Piski,* 8 koronát; *Buda Ákos, Koskócz,* 6 korona 70 fillért; *Kondor Gyula, Balla,* 6 korona 80 fillért; *Nagy Tódor, Gunya,* 6 korona 80 fillért; *Tankó István, Eger,* 6 korona 80 fillért; *Rosenheim István, Sárvár,* 5 korona 40 fillért köszönettel nyugtázzuk, megfelelően elszámoltuk. — *Kocsis Dénes, Brassó,* 9 korona 40 fillért nyugtázzunk, főlösleg 2 korona. — *Bojtár Bertalan, Kassa,* augusztus hóra; *Kancz József, Gyana-falva,* szeptember hóra; *Müller Adolf, Péczel,* december hóra; *Ilosvaji János, T.-Ujlak,* december és január hóna-

pokra; *Kakas Ferencz, Csepel*, december, január és február hónapokra, hiány 20 fillér; *Hustyik Pál, Budapest*, január óra; *Suli Pál, Szeged*, február óra, hiány 20 fillér; *Tóth József, Kálló-Semje*, január és február hónapokra; *Glück Lipót, Cs.-Bagos*, február, márczius és április hónapokra; *Vizsolyi Gyula, Sajó Szt.-Péter*, február és márczius hónapokra; *Forinda Ede, Salgó-Tarján*, február és márczius hónapokra; *Nagy Gyula, Monok*, márczius óra; *Halász Sándor, B.-Ujfalu*, márczius óra; *Gnatkovszky János, Budapest*, márczius óra; *Főző János, Balf*, márczius óra; *Brandstätter Sándor, Bázias*, márczius óra; *Miklósi György, Balázsfalva*, márczius óra; *Szalay János, Komárom*, márczius óra; *Sárga László, Balmaz-Ujváros*, márczius óra; *Schill Károly, B.-Berény*, márczius óra; *Kézdí Mihály, Héjasfalva*, márczius óra; *Hohágyi János, M.-Szlátina*, márczius óra; *Kakuszy Antal, Karánsebes*, márczius óra; *Nárai József, Somogy-Szobb*, márczius és április hónapokra; *Filo János, Miskolc*, márczius és április hónapokra; *Schrön János, Vajta*, márczius és április hónapokra; *Benicsura József, S.A.-Ujhely*, márczius és április hónapokra; *Sári András, Tata*, márczius és április hónapokra; *Kiss Gábor, Kis-Bocskó*, márczius és április hónapokra; *Ábrahám Sándor, Keped*, márczius és április hónapokra; *Dörögdi László, Czece*, márczius és április hónapokra; *Kovács Lajos, Szatmár*, márczius és áprilisra; *Vég János, Sándorudvar*, márczius és áprilisra; *Berger Nándor, Erzsébetfalva*, márczius és április hónapokra, hiány 80 fillér; *Heimesz Alajos, Kecskemét*, márczius és április hónapokra; *Jernei István, Selyp*, márczius és április hónapokra; *Bágyi István, Füzes-Abony*, márczius és április hónapokra, hiány 10 fillér; *Pajor Ferencz, Kőszeg*, április és május hónapokra; *Juhász Mihály, Puszta-Vázsony*, április és május hónapokra; *Delling Henrik, Budapest*, április és május hónapokra; *Györki János, Karczag*, április és május hónapokra; *Csajághy István, Somogy-Szobb*, április és május hónapokra; *Tóth Imre Ferencz, Pálfalva*, május óra; *Jucker György, Somogy-Szobb*, február, márczius és április hónapokra; *Halász Ferencz, Puszta-Poó*, április, május és június hónapokra; *Sztanó Pál, Nagy-Rőcze*, április, május és június hónapokra; *Zs. Nagy János, Macs*, április, május és június hónapokra; *Schmirmund Kornél, Vukovár*, április, május és június hónapokra; *Soltész József, Kis-Rőcze*, április, május és június hónapokra; *Schweitzer Antal, Monostor*, április, május és június hónapokra; *Kovács Antal, Tisza-Eszlár*, április, május, és június hónapokra; *Dobi Ervin, Nagy-Bánya*, április, május és június hónapokra; *Ormi Miksa, Harkány*, április, május és június hónapokra; *Sarneczky Vilmos, Szepsi*, április, május és június hónapokra; *Décsi Ferencz, R.-Palota*, április, május és június hónapokra elkönyveltük — *K. Nagy Domokosné, Zilah*. A befizetési lapra a tagkönyv számát a neve alá kérjük írni, ily esetben 4-filléres levéljegy nem szükséges reá. — *Csonka Imre, Szeged*. Mint alapító tag az A csoportbeli kedvezményekben részesül. — *K. J., Budapest*. Tartozik január, február, márczius és április hónapokra 13 korona 60 fillérrel.

Felelős szerkesztő: **Temesváry Alajos.**

Olvasóink köréből.

Ismeretség hiányában keresek rokonom részére ezen az úton egy vasuti alkalmazottat (izraelitát). Hozomány 4000 korona, szoba butor. és szép kelengye. Szives ajánlatokat e lap kiadóhivatalába „Vasmegyei“ czimen kérem.

Buschmann F. könyvnyomdája Budapest (Haris-Bazár).

Elvállal mindennemű

épületmunkákat

házak

jókban tartását,

esekély

átalányösszeg

mellett.

Költségvetést

díjtalanul

készíték.

Gyár :

BUDAPEST,

Rottenbiller-utca 54.

Gazdasági gépek

szakszerű kijavítása.

Költségvetést díjtalanul készíték.

Schönfeld József

épület- és mű-lakatos

! Uj találmány!

a „RADICIN”

egyedüli szer, a mely egyszerű kezelés mellett minden **tyukszem** bőrkeményedést 5—10 nap alatt gyökerestől eltávolít.

— **Ára 70 fillér.** —

Kapható minden gyógytárban.

Központi szétküldés: **KÖLCSEY Z. LAJOS Budapest,**
VIII. ker., Rökk Szilárd-utca 27. sz.

80 fillér beküldése mellett (levélbélyegben is) postán bérmentve megküldetik.

HOBENBÜGLER FERENCZNÉ

nagyvendéglője

BUDAPEST, VII., Aréna-ut 58/a.

Athléták és színészek találkozóhelye.

Kitünő izletes magyar konyha. — Mérsékelt árak.
 Kitünő magyar borok. — Kőbányai Dréher-féle sör.

Egyleteknek megfelelő mellékhelyiségek.

Bor házhoz küldve 5 litertől kezdve:

Kitünő asztali fehérliterenként 35 kr.
 Kitünő nehéz vörösbor..... > 45 kr.